

Nihayeti olan kainattan, Allah'ın nihayetsiz ilmini nasıl anlarız?

Allah'ın sonsuz ilim ve kudretini kainat üstünde göstermesi veya gösterebilmesi için, sonsuz bir şekilde icraat ve fiil yapmaya mecburiyeti yoktur. Kainatın içindeki fiiller ve icraatlar, O'nun sıfatlarının sonsuz olduğuna en büyük delildir. **Zira bir şeyden her şeyi; her şeyden bir şeyi icat etmek**, bir noktada sayısız kitaplar yazmak, zerre kadar incir çekirdeği içine incir ağacını yerleştirmek, insanı kainat kadar geniş mahiyette yaratmak gibi sayısız fiil ve icraatlar; **ancak sonsuz ilim ve kudretin icraatları olabilir.**

Allah, sonsuz sıfatlarını kainatı yaratmadan bir küçük incir tohumunda da gösterebilir. Yok gösteremez dersek, o zaman O'nun sonsuz kudretine bir sınır koymuş oluruz ki, bu sonsuzluk kavramı ile çelişir. Zaten sonsuz sıfat kavramı, zaruri bir hakikat olmasından dolayı, bunu akıl önce teslim ediyor, sonra ona ispat ve delil arıyor. Yani; **sonsuzluk manası kendisini ispat etmeye mecbur olmayacak kadar açık ve zaruri bir hakikattir.**

İlm-i kelam ve felsefede bütün akıllar, Uluhiyet ile sonsuzluğu özdeş olarak görüyor. Yani; ilahlık ancak sonsuzluk ile mümkündür. Fani ve sınırlı bir vasıf, ilahlık ile bağdaşmaz. Bu aklın zaruri bir ön kabulüdür. Öyle ise Allah'ın sıfatlarının sonsuz olduğunu, biz kainat olmasa da aklen teslim ediyoruz, bunun için kainat gerekmez.

Diğer bir husus, mertebe ve derece insanın zihnindeki bir olgudur. Yoksa hakikat-i halde ya da Allah'ın sonsuz vasıflarında bir mertebe ve derece manası yoktur. Allah'ın kudreti karşısında bir ile bin eşittir. Kesret ile vahdet aynıdır. Bu sebeple sonsuz sıfatların bir şey ile tecelli etmesi ile çok şey üstünde tecelli etmesi arasında fark yoktur. **Bir elmanın icadı ile kainatın icadı aynıdır ve eşittir.**